Skolverket

VÄRLDSHÄLSO-
ORGANISATIONEN

Vad säger Världshälso-organisationen?

Vad säger Världshälso-organisationen?

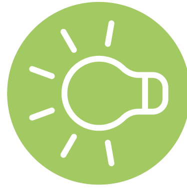
I Världshälsoorganisationens (WHO) och Federal Centre for Health Education (BZgA) riktlinjer från 2010 beskrivs generella utgångspunkter för undervisningen om sexualitet, samtycke och realationer.

Riktlinjerna anger även hur organisationen anser att undervisningen bör mognads- och åldersanpassas. Innehållet ligger i linje med svensk läroplan och kan ses som några exempel på konkretisering. Det är dock alltid upp till professionen själv att planera, organisera och genomföra undervisningen utifrån läroplanen och verksamhetens förutsättningar.

Skolan identifieras i publikationen som primär arena för sexualkunskap och förebyggande insatser, i och med att skolan har möjlighet att nå de allra flesta barn och unga. Syftet med de europeiska riktlinjerna är att stödja utformandet av en heltäckande och faktabaserad undervisning som stärker barn och unga i deras utveckling och i förlängningen främjar ett öppet, inkluderande och jämlikt samhälle.

Publikationen presenterar en översikt över rekommenderat undervisningsinnehåll anpassat för barn i olika åldrar och bygger på psykologisk, medicinsk och sociologisk forskning.

Ålderskategorier och teman

Standards for Sexuality in Europe utgår från ett antal ålderskategorier: 0-4 år, 4-6 år, 6-9 år, 9-12 år, 12-15 år och 15+. WHO och BZgA framhåller att kategorierna bör ses som generella riktlinjer och att sex- och samlevnadsundervisningen bör anpassas efter barns olika individuella behov och förutsättningar.

Riktlinjerna anger ett antal centrala teman, som tillsammans täcker in en bredd av aspekter av sexualitet, kropp, integritet, relationer och rättigheter.

Flera teman återkommer i flera ålderskategorier. Jämlikhet och jämställdhet lyfts exempelvis fram som centralt i undervisningen oavsett ålder, men tillämpas genom att temana integreras på olika sätt anpassade efter barnens ålder. Det rekommenderade innehållet för varje ålderskategori bygger på att barnen redan har förvärvat de kunskaper och förmågor som anges i samtliga tidigare ålderskategorier.

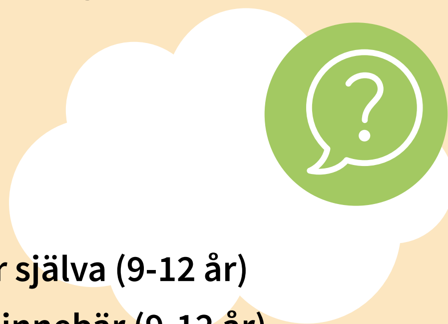
Här presenteras de teman och ett urval av de kunskaper och förmågor som anges i riktlinjerna för åldrarna 6-9 och 9-12. Genomgående lyfts vikten av att barn får information om sina rättigheter samt att de ges möjlighet att utveckla respekt och förståelse för olikheter. Du hittar en länk till publikationen i sin helhet i slutet av denna PDF.

Teman

Människokroppen och kroppens utveckling

Kunskap om

- hygien (6-9 år och 9-12 år)
- kroppens förändringar, menstruation och ejakulation (6-9 år)
- biologiska skillnader mellan kvinnor och män (6-9 år)
- tidiga tecken på pubertet (fysiska, känslomässiga och sociala) (9-12 år)

Förmåga att

- benämna kroppens olika delar (6-9 år)
- förstå kroppsliga förändringar (6-9 år)
- förstå kroppsliga förändringar de upplever själva (9-12 år)
- prata om de förändringar som puberteten innebär (9-12 år)

Fertilitet och reproduktion

Kunskap om

- valmöjligheter gällande föräldraskap, barnlöshet, graviditet och adoption (6-9 år)
- preventivmedel och familjeplanering (6-9 år och 9-12 år)
- grundläggande kunskaper om menstruationscykeln (6-9 år)
- tecken på graviditet, risker och konsekvenser av oskyddat sex (9-12 år)

Förmåga att

- förstå att människor kan styra över sin fertilitet och fortplantning (6-9 år)
- förstå kopplingen mellan menstruation, ejakulation och fertilitet (9-12 år)
- i framtiden kunna använda kondomer och preventivmedel på rätt sätt (9-12 år)

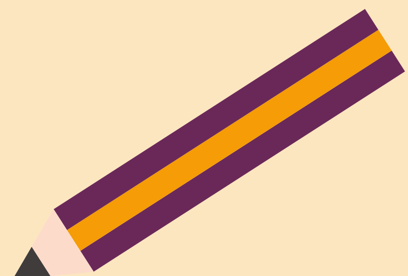
Sexualitet

Kunskap om

- kärlek och om att vara kär (6-9 år och 9-12 år)
- sex i media (även Internet) (6-9 år)
- att det kan kännas skönt att ta på kroppen (6-9 år)
- sexuell debut (9-12 år)
- njutning, onani och orgasm (9-12 år)

Förmåga att

- acceptera det egna och andras behov av kroppslig integritet (6-9 år)
- hantera sex i media (6-9 år)
- kommunicera och förstå olika sexuella känslor och prata om sexualitet på ett lämpligt sätt (9-12 år)
- göra medvetna val om sexuella erfarenheter (9-12 år)

Känslor

Kunskap om

- skillnaden mellan vänskap, kärlek och lust (6-9 år och 9-12 år)
- vänskap och kärlek till individer av samma kön (6-9 år och 9-12 år)

Förmåga att

- benämna sina känslor och uttrycka egna känslor, behov och önskemål (6-9 år)
- uttrycka egna känslor, behov och önskemål och respektera andras (9-12 år)
- hantera besvikelse (6-9 år och 9-12 år)

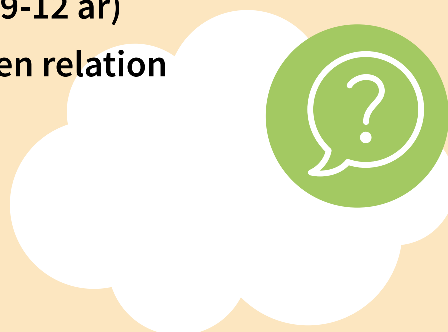
Relationer och livsstil

Kunskap om

- olika relationer kopplat till kärlek och vänskap (6-9 år)
- giftermål, skilsmässa och att leva tillsammans (6-9 år)
- skillnader mellan goda och dåliga relationer baserat på exempelvis ojämlikhet i en relation (9-12 år)

Förmåga att

- knyta sociala kontakter och skaffa vänner (6-9 år)
- uttrycka sig själv i en relation (6-9 år)
- uttryck vänskap och kärlek på olika sätt (9-12 år)
- uttrycka egna behov och förväntningar i en relation (9-12 år)

Sexualitet, hälsa och välbefinnande

Kunskap om

- sexualitetens positiva inverkan på människans hälsa och välbefinnande (6-9 år och 9-12 år)
- sexuellt överförbara sjukdomar (6-9 år och 9-12)
- sexuella övergrepp och våld och var man kan få hjälp (6-9 år)
- förekomst och typer av sexuella övergrepp, hur de kan undvikas och var man kan få hjälp (9-12 år)

Förmåga att

- sätta gränser (6-9 år)
- ta ansvar för egen och andras säkerhet och njutning i sexuella erfarenheter. (9-12 år)

Sexuella rättigheter

Kunskap om

- rätten att uttrycka sin identitet (6-9 år)
- sexuella rättigheter (6-9 år och 9-12 år)
- nationell lagstiftning (9-12 år)

Förmåga att

- söka hjälp och information (6-9 år och 9-12 år)
- agera i enlighet med lagstiftningen (9-12 år)

Sexualitetens sociala och kulturella faktorer (normer och värderingar)

Kunskap om

- könsroller (6-9 år)
- kulturella och åldersrelaterade skillnader (6-9 år)
- hur aspekter så som tillexempel grupptryck, media, religion, kön och socioekonomisk status påverkar sexuella beslut, partnerskap och beteende (9-12 år)

Förmåga att

- känna igen och hantera olikheter (6-9 år)
- kunna tala om ovan angivna påverkansfaktorer och göra en egen bedömning (9-12 år)
- utveckla mediekomptens och hantera pornografi (9-12 år)

Läs mer!

Läs WHO-rapporten Standards for Sexuality Education in Europe.

Skolverket